

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. VI. An quis extraordinariè sortiatur forum prorogatione jurisdictionis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

venda est per Judicem Ecclesiasticum Laico interim supersedente à processu in causa principali.

311. Ceterum ex hoc, quòd negetur Clericum conveniri posse coram Judice Laico in causa etiam connexa (hoc enim etiam jure civili prohibitum est, ut constat ex dictis, & expressè habetur in Authent. *Statuimus*, de Episcopis, & Clericis, ibi: *statuimus, ut nullus Ecclesiasticam personam in criminali questione, vel civili, trahere ad Judicium seculare presumat, contra constitutiones Imperiales, & canonicas sanctiones. Quòd, si Actor fecerit, à suo jure cadat: judicatum non teneat: & Judex ex tunc judicandi potestate privetur*) non sequitur à nobis dici, Judicem secularem non posse ullo modo esse Judicem inter Clericum, & Laicum, sic, ut Laicus à Clerico conveniri non possit; contrarium enim apertè constat ex verbis sequentibus dictæ Authent. ibi: *Sancimus etiam, ut si quis Clericis, vel Ecclesiasticis personis justitiam denegare presumpserit, tertio requisitus jurisdictionem suam amittat.* Et hæc Clericorum exemptio (ne liceat, etiam Regi, vel alicui seculari personæ judicare Clericos cujuscunque Ordinis, sive in furto, sive in homicidio, vel perjurio, seu quibuscunque fuerint criminibus deprehensi, ut dicitur *c. 10. de Judiciis*) ad eò procedit, ut neque tunc liceat, quando in foro Ecclesiastico justitia à Prælati negligitur; sic Innoc. III. *c. 17. eod.* ibi: *ne pro defectu justitiæ Clerici trahantur à Laicis ad judicium seculare, quod omnino fieri prohibemus.*

312. Quintò potest quis extraordinariè sorti forum *ratione presentie, dum est Romæ*, ut tunc in Romana Curia conveniri possit, ut constat ex *c. Licet, 20. h. t.* Cùm enim quidam Episcopus Romæ ut peregrinus versaretur, aliquis ei litem movit; sed ille exceptionem fori declinatoriam opposuit, eò quòd nec ratione delicti, nec contractus, neque rei litigiosæ *apud Sedem Apostolicam* Forum sortiretur; sed hanc exceptionem rejecit Gregorius IX. quia licet ordinariè his tantum de causis aliquis forum sortiatur, tamen speciale hoc habet Ecclesia Romana (cùm sit omnium Ecclesiarum magistra) quòd in ea reperti compelli possint ad respondendum, nisi ob necessariam causam eò advenissent; tum e-

nim jus habent, litem domum suam revocandi. Ex hac enim decisione deducitur, quòd Peregrinus seu Advena Romæ conveniri possit (dum ibi est) ex quacunque causa, vel delicto alibi commissio, ut constat ex casu; quòd Roma communis omnium patria censeatur, ut dicitur *L. Romæ 33. ff. ad Municipalem*; Farinacius in praxi *q. 7. n. 10.* quod tamen videtur accipiendum de causis tantum Ecclesiasticis; & si eò quis veniat ex causa non necessaria. Nam si quis eò accesserit ex causa necessaria, vel quasi necessaria (v. g. in causa Ecclesiæ suæ, vel ut Legatus, vel causâ testimonii ferendi, aut appellaturus contra sententiam) tali casu petere potest, ut causa domum revocetur, seu Judicem domicilii; quia ibi melius instructus sit, & hæc facultas concedi solet, nisi periculum in mora sit, ut in causa electionis Prælati, quæ diu differenda non est; ita Layman in *c. licet, cit. n. 21. & ceterum.*

§. VI.

An quis extraordinariè sortiatur forum prorogatione jurisdictionis?

Posse quem sortiri forum per prorogationem jurisdictionis in alium Judicem, communis tenet; pro quo not. quòd *prorogatio jurisdictionis sit extensio jurisdictionis ordinariæ ad causam, seu personam (aliàs sub ea non comprehensam) ex consensu partium.* Unde ut fiat vera prorogatio in materia jurisdictionis, duo postulantur, alterum, quòd is, in quo illa facienda est ex partium consensu, jurisdictionem habeat non solum habitu, sed etiam actu, seu quoad exercitium: alterum, quòd jurisdictio proroganda sit ordinariæ, vel ordinariæ saltem æquiparetur; sic Benedictus Pereyra in *Elucidario n. 1826. & Prorogatio*; hanc tamen definitionem non omnes admittunt, volentes rectius dici, prorogationem esse extensionem jurisdictionis ad personas, causas, & locum, in quas, & in quo aliàs non competit de consensu earundem partium facta, idque propter dicenda *n. seq.*

Ceterum communis docet, quòd licet privatæ personæ non possint jurisdictionem dare, possint tamen expressè, vel tacite prorogare, seu supra se ipsos, vel quoad

personam, vel causam extendere, nisi aliqua lege prohibeantur; primùm habetur *L. Privatorum, 3. c. de jurisdict.* ibi: *privatorum, consensus judicem non facit eum, qui nullo præst. iudicio: nec, quod is statuit, rei iudicata continet auctoritatem.* Secundùm autem constabit ex casibus diversis in seqq. ubi ostendemus jurisdictionem de jure omninò rectè prorogari. Ceterùm in definitione prima ex Pereyra duo quidam exponunt; primùm est, quòd prorogatio dicatur extensio jurisdictionis *ordinarie*; secundùm, quòd omittat, eum etiam fieri posse *in locum*; ratio primi est, quòd jurisdictio etiam *delegata*, fieri possit saltem in duobus casibus extraordinariis; primò enim juxta *Gloss. in L. 1. ff. de Judiciis, V. qui tribunali*, jurisdictione delegata ad Universitatem causarum prorogari potest. 2. jurisdictione delegati extendi potest ad personas, si tertia persona, cujus interest, proponat jus suum coram delegato, ut tradit Layman *in c. P. & G. 40. de Offic. Jud. deleg.* de jurisdictionis prorogatione etiam *quoad locum*, seu territorium affirmat Haunold. *tom. 5. tr. 1. n. 52. & deinde.*

214.

Ceterùm communis tenet, quòd jurisdictione delegata non possit prorogari de persona in personam; ratio est, quia jurisdictione delegata, cum potius ad delegantem pertineat, quàm ad delegatum, suapte naturâ strictæ interpretationis est, & ultra terminos commissionis non extendenda; & constat ex *c. P. & G. cit.* Cum enim Publius, & Gaspar Mercatores, literas Apostolicas contra Episcopum Londonensem impetrâssent ad Abbatem S. Genovefæ, in causa mutui, quòd suo loco, & tempore ipsis per solutum non fuerit; & pendente hoc iudicio ad eundem Abbatem, Apostolicum delegatum, Innocentius Laicus accessisset, qui, & ipse mercatori pecuniam debebat, asserens coram Abbate nisi debitum intra terminum constitutum solveret, ut excommunicationis, & interdicti sententiam in ipsum, & terram ejus promulgaret: re intellecta, respondit Gregorius IX. censuras ea occasione latas ab Abbate in dictum Innocentium irritas esse; *cum enim is Abbatis jurisdictioni subditus non esset, non potuit ejus jurisdictionem prorogare: quia delegata jurisdictione de persona in perso-*

nam non extenditur: tametsi Judex ille delegatus, videlicet Abbas, ordinariam etiam jurisdictionem aliquam habeat.

Ut autem prorogatio jurisdictionis rectè fiat, requiritur. 1. quòd Judex *in quem,* antecedenter habeat aliquam jurisdictionem; nam *extensio jurisdictionis* supponit in eo, cujus jurisdictione extenditur, aliquam jurisdictionem; aliàs non *extenderetur*, sed daretur simpliciter à consensu litigantium; constat idem ex *L. 1. ff. de Judiciis*, ibi: *si se subjiciant aliqui jurisdictioni, & consentiant, inter consentientes cujusvis Judicis, qui tribunali præst, vel aliam jurisdictionem habet, est Jurisdictione.*

Ex hac ipsa lege deducitur, requiri 2. quòd prorogatio, seu extensio jurisdictionis fieri debeat *de consensu partium litigantium*, ibi: *& consentiant*; quod idem etiam colligitur ex definitione *prorogationis* in *n. 313*, quamvis sufficiat consensus tacitus v.g. per litem coram eo contestatam, ut habetur *L. 4. C. de jurisdict.* ibi: *nemo post litem contestatam ordinaria sedis declinet examen*; quod tamen accipe, ut non procedat, si partes *per errorem* existimârunt Judicem talem *esse competentem*; nam errantis non est consensus; id, quod etiam habetur *L. 2. ff. de judic.* ibi: *consensisse autem videntur, qui sciunt, se non esse subjectas jurisdictioni ejus, & in eam consentiunt.* Ceterùm, *si putent, ejus jurisdictionem esse, non erit ejus jurisdictione: error enim litigatorum non habet consensum.* Unde colliges in dato casu non sufficere consensum, ex errore, quando putatur competens, cum non sit; sed requiri, quòd consentiant, *scientes, se non esse subjectas jurisdictioni ejus*; quod confirmatur etiam ex *L. 1. C. de jurisdict.* ubi partes jubentur acquiescere rei iudicatæ per eum, qui aliàs non erat competens in ea causa, quia *vos, incongruum eum esse vobis Judicem scientes, tamen audientiam ejus elegistis.*

Requiritur 3. Quòd in subjiciente se Judici alieno sit *potestas* se subjiciendi, quod notatur illis particulis in definitione, *nisi aliqua lege prohibeantur*; & ex hoc capite Clerici non possunt Judici seculari prorogare jurisdictionem in his, in quibus ipsis ob publicum Ecclesiæ favorem exemptio constituta est; *c. si diligenti, 12. de fo-*

316

de fo-

de foro competente. ubi Innocentius III. Pisano Archiepiscopo scribens, ejus opinionem reprehendit (ex qua, immemor constitutionis, quâ cavetur, pacto privatorum juri publico minimè derogari, respondit: quòd licitum sit Clerico, saltem in temporalibus renuntiare privilegio fori, præsertim adversus consentientem, & juramentum super hoc interpositum tenere) & respondet, *ius hoc in Milevitano, & Carthaginensi Concilio fuisse promulgatum, ne Clerici Clericos, relicto suo Episcopo, ad judicia publica protrahant, aliquin causam perdant, & à Communione habeantur extranei.* Quin etiam, ut Episcopi quoque, & quicunque Clerici, qui in hoc deliquerint, etsi pro eis sit lata sententia, locum suum perdant in actione criminali; in civili verò causam, si locum maluerint retinere. Manifestum igitur est, quòd nec invito, nec voluntarij pacisci possunt, de seculari judicio subeundo; cum privilegium fori non sit personale, cui renuntiare valeat, sed toti Collegio Ecclesiastico publicè indultum; neque juramentum licitè servari potest, quòd contra canones illicitis pacti-
onibus informatur. Sic Innocentius.

317. Pro intelligentia not. per *ius publicum* hic non intelligi solum *ius publicè latum*, sed *pro publico*, nimirum omnibus in communi. Tripliciter enim *ius publicum* accipi potest. 1. quando statuitur aliquid principaliter in merum favorem privatorum singillatim; & tali juri potest renuntiari; sic mulieribus concessum est, ut non obligentur fidejussione ex S. C. Velleiano, cui tamen juri renuntiare possunt, L. ult. §. ult. ff. ad Velleian. Secundò, ubi statuitur aliquid in favorem alicujus Communitatis, aut Collegij, aut hominum certæ conditionis pro publica utilitate ipsorum, & in odium aliorum, qui ipsis sæpè, aut communiter sunt iniqui, aut infesti, tali privilegio nemo potest renuntiare; quale est Clericale fori privilegium, introductum non solum in favorem Clericorum, verum etiam odium Laicorum, qui illis communiter sunt iniqui. Simile est privilegium Canonis, si quis suadente, 17. q. 4. tertio, quando principaliter vergit in favorem publicum Communitatis, Collegij, aut hominum certæ conditionis, uti dictum est, & consequenter solum in favorem priva-

torum singillatim, qui videtur esse casus proprius h. c. quibus positus:

Quando dicitur, quòd *pactis privatorum juri publico* non derogetur, *ius publicum* accipi debet secundo, & tertio modo, quo illud exposuimus num. præced. Nam ut renuntiatio alicujus juris valida sit, debet ea versari circa jus, quod est in ipso renuntiante sine respectu ad totum Collegium, vel Communitatem, Ordinem, aut Statum; sed *ius publicum*, secundo, & tertio modo acceptum, non est in renuntiante sine tali respectu; cum directè spectet bonum, honorem, vel securitatem totius corporis; ergo; id, quod verum est, licet renuntiatio foret *jurata*, ut patet ex dict. c. si diligenti, ubi tale juramentum dicitur temerè interpositum. Ma. est ex L. id, quod nostrum est, ff. de Reg. juris; & c. ab eo, de elect. in 6. Min: ex definitione juris publici, in n. præced.

Not. præterea per *privatos* in eo pronuntiato L. Jurisgentium. & paciscar, ff. de pactis; & c. Ad Apostolicam, de Regular. (quòd *pactis privatorum juri publico* non derogetur (intelligi per *sonas singulares*, in quantum tales sunt; sine respectu ad Statum, Communitatem, Ordinem, vel Collegium; quamvis aliàs etiam dicantur *privati*, qui non sunt in dignitate, ut colligitur ex c. qui contra, 24. q. 1. Et idè, nec Prælati Ecclesiæ, quantumvis dignitatem habeat, privilegio fori, concessio statui Clericorum, licitè, aut validè renuntiat; quia hoc privilegium est juris publici, & ipse in Ordine ad hoc habet se, ut *privatus*, hoc est, ut persona *singularis*; cum in ipso non sit sine respectu ad totum statum.

Dices: in jure civili privilegium fori, concessum Clericis, est renunciabile, consequenter est personale; sic enim deciditur L. si quis in conscribendo, c. de Episc. & Cleric. & L. penult. C. de pactis. Deinde canon (qui in dicto c. 12. tribuitur Concilio Milevitano) habetur ex Concil. Tolet. & refertur in 11. q. 2. c. inolita; sed in hoc solum prohibetur, ne Clericus Clericum, relicto suo Pontifice, trahat ad judicia publica; quod videtur non aliud velle, quàm ne *invitum* provocet ad aliud Tribunal; ergo poterit *volentem*; at sic est privilegium renunciabile, consequenter personale.

Verum contrarium constat ex c. si dili-
gen-

318.

319.

genti, ibi: *cum non sit beneficium hoc personale, cui renuntiari valeat; sed potius toti Collegio Ecclesiastico sit publicè indulgentum.* Nec obstant in contrarium allata; nam in his, quæ pertinent ad Clericos, quæ tales, & causas Ecclesiasticas, non jus civile, sed *Ecclesiasticum* attendi debet; præsertim cum exceptio Clericorum à foro Laico valdè probabiliter, & multò probabilius oppositò, sit juris divini, ut exposuimus *lib. 1. tit. 2.* & ideo etiam in Concilio Carthagin. (cujus canon habetur *11. q. 1. c. Placet, 42.*) expressè statuitur, ut Clerici *neque volentes* coram Judice seculari se purgare, aut litigare, aut respondere possint; quia videlicet hoc redundat in opprobrium Clericalis Ordinis, ut iudicibus inferioris Ordinis (quales respectu Clericorum universim sunt Laici) se subjiciant, & per eorum tribunalia trahantur, aut vagentur; & ideo Pontifex in *c. si diligenti*, utrumquè Concilium attulit, ut constaret, id fieri non posse non tantum ab invitis, sed etiam volentibus.

320.

Ex eodem defectu potestatis, se subjiciendi Judici aliàs non suo, sit 2. quòd Clericus ne quidem *cum consensu Episcopi* possit se subjicere Judici seculari in causa civili, vel criminali; vel merè Spirituali, aut etiam temporali; jurisdictionem ejus prorogando; sic gloss. in *c. significasti*, 18. h. t. Nam id fieri non potest, quin renuntiet privilegio fori; at hoc non potest Clericus per *c. si diligenti*, 12. eod. & constat à n. 316. si autem dicas: Episcopus potest pecuniarias Clericorum causas delegare Laico, ut tenet praxis; ergo Clericus saltem cum consensu Episcopi prorogare jurisdictionem Laico quoad ejusmodi causas; Resp. N. conseq. discrimen est, quòd delegatus non agat jurisdictione suâ, sed delegantis; Judex autem prorogatus, jurisdictione suâ; non prorogantis; hujus autem capax non est Judex Laicus ex n. 66. Deinde, ut jurisdictio alicujus Judicis prorogetur, requiritur, quòd in eo præexistat jurisdictio similis, seu ejusdem generis, consequenter sufficientem, ut cognoscere, ac terminare possit ejusmodi causas, quæ inter litigantes versantur; sic Bartolus in *L. 1. ff. de Judic. n. 9.* Abbas in *c. 12. h. t. n. 14.* & complures alii, ut notat Gonzalez in *c. significasti*, 18. h. t. n. 5. sed in Judice Laico non præexistit ulla jurisdictio in cau-

fas Clericorum etiam civiles, & merè temporales ex n. 66. ergo. Hinc rectè notat Gonzalez cit. quòd, etsi jurisdictionem Judex obtineat, causa autem, ad quam prorogatur, non sit ejusdem naturæ, ac est jurisdictionis, prorogatio nulla sit, ut si de crimine quæstio sit, & causa ad eum deferatur, qui animadversionem non habet; vel si Judex, qui de criminibus cognoscit, ad eatur super causa civili, vel e contra, *L. solemus 61. §. latrunculator, ff. de judic.*

Accedit, quòd inter delegationem, & prorogationem plures aliæ sint differentiæ. Nam 1. prorogatio non tribuit jurisdictionem eâ carenti, ut colligitur ex dicto *c. significasti*, ibi: *eum qui jurisdictioni præesse dignoscitur*; 2. prorogatio fieri non potest, nisi utriusquè partis consensu, ex *c. 1. h. t.* ibi: Clericus adversus Clericum negotium habens, non deferat Episcopum proprium, sed prius apud ipsum actio ventilatur; vel certè, *consilio ejusdem*, apud alios, quos utraqùè pars voluerit, iudicium obtinebunt; 3. prorogatio à Judice prorogato semel acceptata facit, ut prorogantes non possint amplius talem Judicem recusare, nisi nova causa superveniat; sic enim Judici prorogato est jus acquisitum, ut notat Abbas in dicto *c. significasti*, n. 3. 4. prorogatio fit à partibus litigantibus, ut habetur ex *cit. c. 1. & dict. L. 1. C. de Jurisdic. miniam supra*:

At verò delegatio tribuit. 1. jurisdictionem eâ carenti, per *c. Præterea, 5. de Offic. Jud. deleg.* ubi Pontifex loquens de delegato, tibi, inquit, *authoritate presentium innotescat*, quòd, postquam ei causa, licet simpliciter delegatur, *satis potest autoritate nostrâ partes compellere, & etiam contumaces severitate Ecclesiasticâ coercere*; 2. delegatio non requirit partium consensum; cum id possit Judex Ordinarius etiam invitis partibus, si delegatus non sit suspectus, ut dicitur *c. super, 27. de Offic. Jud. deleg. 2. eum verò*, ibi: *eum verò, quem delegatus à nobis deputaverit auditorem, neutra partium poterit recusare, nisi coram eo justam reculationis causam ostendat*; id quòd etiam colligitur ex *§. fin. 3. delegatio facta sine consensu partium non facit*, quòd partes non possint ex justa causa recusare delegatum, ex dicto *c. super, 2. fin.* ibi: ubi Pontifex recipit appellationem ad se factam à iudicibus delegatis, *qui de partium*

321.

ium assensu nec dati sunt, nec recepti, si contra eos justam recusationis causam ostenderit; 4. Delegatio fit non à partibus, sed à Judice ordinatio, ut constat ex L. 1. & 3. ff. de *jurisdic.* igitur à delegatione ad prorogationem non rectè arguitur; sic Fagnanus in c. *significasti*, h. t. à n. 18.

322. Ex eodem defectu fit. 3. quòd Clericus nec Judicis Ecclesiastici jurisdictionem possit prorogare, *sine consensu sui Ordinarij*, ut habetur in c. *significasti* 18. h. t. cum enim Abbas Trecentis Gregorio IX. proposuisset, quòd P. Clericus, ad petitionem C. Mercatoris, se Abbatis jurisdictioni subjecerit, &c. Resp. Pontifex, quòd, licet privatorum consensus eum, qui jurisdictioni præesse dignoscitur, suum possit judicem constituere, *Clerici tamen in judicem non suum (nisi forte sit persona Ecclesiastica, & Episcopi Diocesani voluntas accedat) consentire non possunt*; & ratio est, quia quilibet Episcopus habet privatam jurisdictionem in propriis subditos, comparatione aliorum Episcoporum, c. *nullus*, de Parochijs, c. *nullus*, c. *Primus*, 9. q. 2. confunderetur enim jurisdictione Ecclesiastica, si invito proprio Episcopo liceret cuilibet Clerico alienam jurisdictionem prorogare.

323. Dices. 1. prorogatio jurisdictionis, est actus partium, quo intendunt in Judicem, sed non solum, consentire, & per quem nihil adimitur Judici ordinatio, aliàs competentis, L. 2. §. 1. ff. de *judic.* ubi Barbosa & Amotinus: ergo ut Clerici alterius Judicis jurisdictionem prorogent, & in eum consentiant, non desideratur Episcopi consensus, cui ex prorogatione nullum præjudicium irrogatur: 2. taciti, & expressi idem judicium est, L. *item quia*, ff. de *pactis*, L. *ult. ff. de legat.* 2. & tradit Barbosa *axiomat.* 218. n. 1. sed Clerici sine Episcopi proprii licentia possunt tacite prorogare alterius Judicis jurisdictionem, ut promittendo solvere certo loco, ubi coram Judice ipsius loci possunt conveniri; vel contrahendo in aliena Diocesi; quo casu, ratione contractus, Diocesani Episcopi sortiuntur forum, c. *fin. h. t. c. Romana*, §. *contrahentes*, eod. tit. in 6. igitur & expressè alieni Judicis possunt prorogare jurisdictionem, præcipuè, cum ille possit jurisdictionem prorogare tacite, qui & expressè; 3. omnes Magistratus, extra fines territorij proprii, pro privatis habentur, L. 3. ff. de *Offic. Præs.* L. *ult. ff. de jurisdic.* L. *ult. ff. de Offic. Præs.*
Tom. II.

sect. urb. ac privato tribici jurisdictione consensu litigatorum non valet. ff. de *judic.* L. *privatorum*, 3. C. de *jurisd.* igitur nulla potest dari prorogatio Judicis alieni.

Resp. ad 1. antecedens verum esse de jure civili; non autem Canonico, ut constat ex textu in n. præced. Quare N. consequ. Unde licet notum sit, in prorogatione non aliorum, quam ipsorum litigatorum desiderari consensum, ac ne ejus quidem, cujus prorogatur jurisdictione, nec denique Judicis Ordinarij, & competentis, utpote cui nihil hic adimitur, L. 2. §. 1. ff. de *judic.* Vultejus in L. 1. C. de *jurisd.* n. 66. si attendamus jus seculare; secus tamen est de jure Ecclesiastico propter rationem in n. præced. Ad 2. Resp. casum antecedentis non probare, quòd tales jurisdictionem tunc prorogent, quando sub Judice alieni territorij contrahunt; vel soluturos promittunt; sed tantum, quòd ratione illius facti *sortiantur forum*; quòd ultro concedimus ex dict. supra. Quare dato antecedente secundum factam explicationem; N. consequ. Ad 3. Resp. Magistratus extra fines proprii territorij haberi pro privatis solum *respectivè*, nimirum ad *alienum* territorium; non pro privatis *absolute*, relatè ad *omne* territorium; istis autem potest, non illis prorogari jurisdictione; nam *privati absolute* hic sunt, qui carent omni dignitate, consequenter jurisdictione *privati* autem solum *respectivè*, secus.

Ex eodem defectu fit. 4. quòd Clerici; & Religiosi, exempti à jurisdictione Ordinarij loci, & immediatè subjecti Papæ, non possint se subicere Episcopo Diocesis, in qua pro tempore versantur sine consensu Papæ, in ijs, quæ pertinent ad forum, seu jurisdictionem *contentiosam*. Ratio est, quia id fieri non potest, nisi renuntient privilegio exemptionis (nam talis subjectio foret tacita renuntiatio ex dictis) sed illi privilegio renuntiate non possunt, ex *num.* 316. tum quia illud privilegium est jus publicum; tum quia per hoc est Papæ jus quæsitum, aut tales præjudicare non possunt etiam cum consensu sui Prælati, ex c. *cum venissent*, 2. de *in integrum restit.* ubi dicitur *ad sedem Apostolicam pertinere*; & c. *cum tempore* 5. h. t. *ibi cum etsi sponte volueris, de jure tamen nequiveris sine licentia Romani Pontificis renuntiare, & indulgentiis libertatis, qua Monasterium illud judicant, ad jus &*

324

N

pre=

proprietatem Romani Pontificis pertinere.

325. Dixi: *quæ pertinent ad jurisdictionem contentiosam*, nam in foro Sacramentalis pœnitentiæ, & in actibus voluntariè jurisdictionis, videlicet ad accipiendam Absolutionem à peccatis, & censuris, ad petendam dispensationem in votis, juramentis, irregularitatibus, legibus jejuniorum, &c. negant complures, quod Exempti possint cedere privilegio exemptionis, & se subicere Episcopo Diocesano, si Prælati Ordinis talem potestatem non habeat, & cum licentia ejusdem; sic Abbas *in dict. c. 18. n. 11.* Rodrig. *tom. 1. qq. regul. q. 36. n. 5.* quibus favet Suarez *tom. 2. de Relig. l. 6. de Votis, c. 11. n. 7.* ex duplici capite; primò quia nullus Clericus, vel Religiosus potest jurisdictionem Judicis non sui prorogare. 1. ex n. 322. deinde ex n. 320. quia in Ordinario non præexistit ulla jurisdicção in exemptos, nisi in casibus expressis; at Summus Pontifex respectu omnium exemptorum est verè ipsorum Ordinarius, ac Diocesanus; Secundo, licet Archiepiscopus habeat majorem jurisdictionem relatè ad subditos sui Suffraganei (est enim Judex ordinarius totius suæ Provinciæ) quam Episcopus loci, relatè ad exemptos; illi tamen nihilominus non possunt consentire in Archiepiscopum sine licentia proprii Episcopi; ergo similiter nec exempti consentire poterunt in alium sine licentia sui Diocesani qui relatè ad illos solum est summus Pontifex.

Contrarium tamen in hac quæstione probabile censet Sanchez *l. 4. moral. c. 39. n. 32.* & Layman. *de jurisdicção. Ordin. conclus. 35.* Sylvester in Summa V. *Absolutio, §. n. 2.* Ratio ipsorum est (quæ respondent ad argumentum contrarium) quia licet verum sit, quod nullus Clericus, vel Religiosus possit prorogare jurisdictionem Judicis non sui, sine consensu proprii Diocesani saltem tacito, & benignè præsumptio; secus tamen est supposita ejusmodi præsumptione: at verò, quia talia exemptionis privilegia per se, ac directè, & principaliter tendunt, & concessa sunt in favorem Ordinum; non est æquum, nec conforme intentioni SS. Pontificum, ut ea in dispendium eorundem cedant, contra Reg. juris 61. in 6. id autem fieret, si privilegium exemptionis impediret hanc

subjectionem erga Episcopum Diocesenum: quia tunc exempti deterioris essent conditionis, quàm alii non exempti ejusdem Diocesis Clerici, & Religiosi, qui ab Episcopo, secundum ejus facultates, absolvi possunt, & cum eis dispensari potest: ergo mens & voluntas tacita & præsumpta, tum ipsius Religionis, tum etiam Summi Pontificis est, quæ etiam per diversa privilegia Mendicantibus concessa est expressa, teste Sanchez *loc. cit.* quod non obstante exemptionis privilegio, possint se exempti, in actibus jurisdictionis voluntariæ, subicere, cum consensu sui Superioris seu Prælati, Episcopo Diocesano, qui scilicet spectato jure communi, & secluso privilegio exemptionis, eorum Ordinarius esset: ac proinde non tam Episcopo, seu Ordinario alieno, quàm proprio se *hoc casu* subicere censendi sunt: facilè enim res revertitur ad primordiam suam naturam; ita Pirhing *h. t. n. 197.*

Præter dicta not. 1. aliud dicendum est de Laicis; hi enim possunt jurisdictionem Judicis alieni prorogare, ut habetur L. 1. & 2. ff. de Judic. L. si per errorem, 15. L. si convenerit, 18. ff. de Jurisdicção. Advertendum autem, quod hæc prorogatio jurisdictionis, aut fiat de persona ad personam, de re ad rem, sive de tempore ad tempus; aut de loco ad locum: ex quibus quatuor prorogationis modis duo priores certo jure nituntur, L. est receptum, 14. & sequenti, L. si convenerit, 18. ff. de Jurisdicção. L. 1. & 2. ff. de Judic. L. 1. & 3. C. de Jurisdicção. L. inter 28. ff. ad municip. Circa duos verò posteriores modos, videlicet de loco ad locum, & de tempore ad tempus, non absque ratione dubitant interpretes.

327. Possè prorogari jurisdictionem de loco in locum, docuerunt communiter Doctores in L. ult. ubi Zasius, ff. de Justitia & jure. Sed hanc sententiam alienam esse à ratione juris, docuerunt in L. 2. ff. de Judic. Bartolus in princip. Baldus, n. 7. Salicetus in L. 1. C. de Jurisdicção. n. 5. posse de tempore ad tempus, affirmant iidem, qui de loco, ex L. 2. §. 2. ff. de Judic. Et de quare, 74. §. 1. ff. de re Judic. Sed contrariam sententiam, imò hanc prorogationem à Juris Consultis incognitam fuisse, docent Osualdus lib. 17. Donellus, c. 10. tit. P. Vinus lib. 5. select. c. 4. Nec contrariæ senten-

sententiæ favet textus in L. 2. §. 2. ff. de judic. nam in eo nullo modo agitur de jurisdictione proroganda, sed tantum loquitur Ulpianus de prorogando tempore, intra quod Judex datus, (qui nudam tantum notionem, non jurisdictionem habet, L. 5. ff. de re judic.) justus est litem aliquam sibi commissam dirimere; hoc enim tempus cum solo partium favore intelligatur adjectum, etiam earundem expresso consensu prorogari posse, rationis est. Nec etiam facit pro contraria sententia textus in dict. L. de qua re; nam in ea tantum asseritur, Judicem, cui usque ad certam summam judicare jus est, etiam de re majori judicare posse, si inter litigatores conveniat.

Aliqui distinguunt, & observant, interdum specialem jurisdictionem attribui favore ipsius Magistratus, nonnunquam subditorum, nonnunquam tam Magistratus, quam subditorum gratia. Favore Magistratus attribuitur jurisdicatio, quando ejus auctoritas primò, & principaliter inspicitur & contemplatur; quo posito censent, si talis jurisdicatio Judici proprio data sit principaliter in favorem subditorum, de horum consensu prorogari posse jurisdictionem alieni Judicis etiam de loco in locum; cujus exemplum desumunt ex Authentica, *habita*, C. ne filius pro patre, in qua speciale forum Scholasticis attribuitur pro speciali favore, *quo digni sunt*, ut verba textus denotant. Igitur è converso cum in attributione hujus fori inspecta non sit nisi secundario, & minus principaliter auctoritas Magistratus consequens est, & concors omnium Doctorum sententia, Scholasticos propria, privataque voluntate alieni Magistratus jurisdictionem prorogare. Sic Gonzalez in c. *Significasti*, 18. h. t. n. 9.

328. Not. 2. exemplum prorogationis *de persona in personam* haberi in casu, quo Judicis, qui limitatam jurisdictionem habet in una Civitate, vel Territorio, subditi alieni mutuo consensu se subjiciunt ipsi, ut causa eorum cognoscatur per illum, cui alias, quoad suas personas non sunt subjecti: prorogationis *rei ad rem*, si Judici habenti limitatam jurisdictionem, ut non possit cognoscere de summa excedente centum aureos, partes litigantes super majore summa, se ei mutuo consensu subjiciunt, ut etiam possit cognoscere de illa majore sum-

Tom. II.

ma: prorogationis *de loco in locum*, quando de uno loco territorij ad alium ejusdem territorij, cum consensu partium, transfertur forum, seu judicium: prorogationis *de tempore ad tempus*, quando causa intra certum tempus terminanda, cum consensu partium, & Judicis prorogatur, ut etiam post illud cognosci, & definiri possit; ubi tamen nota, si partes prorogare velint jurisdictionem Judicis de loco in locum alterius jurisdictionis, seu territorij, requiri consensum Judicis illius loci, juxta Marantam *de ordin. judic. p. 4. dif. 12. n. 3.*

Not. 3. non censeretur prorogatum alieni Judicis jurisdictionem ex hoc, *quod quis coram eo citante compareat*, vel etiam copiam libelli sibi edi petat, L. *non videtur*, 33. ff. de Judic. vel det satisfactionem de sistendo se judicio; citatus enim tenetur comparere coram Judice; ut exemptionem fori declinatoriam opponat, nisi notorium sit, Judicem esse incompetentem, Layman *cit. conclus. 31.*

Not. 4. ad prorogationem jurisdictionis inter Laicos non requiri consensum ipsius Judicis ordinarii, cujus forum prorogando alterius jurisdicatio declinatur; sed sufficere consensum partium litigantium; cum jure cautum sit, privatorum consensum facere Judicem eum, qui jurisdictioni præest, L. 3. C. de jurisd. omnia. jud. L. 1. & 2. ff. de Judic. Gail. l. 1. observ. 40. n. 1. neque etiam necessarium est, ut ipsius Judicis, in quem fit prorogatio, consensus interveniat, *cit. L. 2. §. Convenire*; junctâ gloss. marg. lit. a. ff. de Judic. modò patiatur postea litem ante se contestari; gloss. ibid. V. *Privatorum*.

Not. 5. cum prorogatio jurisdictionis, supposito litigantium consensu vim habeat à lege, ut dicitur L. 1. & 2. ff. de Judicis; leges autem solum permittant prorogationem ad Judices sub eodem Principe constitutos, ordinario Judici nullam injuriam irrogari per ejusmodi jurisdictionis extensionem in alium sub eodem Principe. Nam beneficium prorogationis est à jure concessum subditis; ideoque non potest auferri, vel impediri à Judice ordinario, quia quod lex, seu jus concedit, non potest tollere homo; arg. L. si adrogator, 22. §. ff. de adoption. sic Layman *cit. conclus. 31.*

N 2

Not.

330.

Not. 6. ad quæstionem: an Laicus in omni casu possit prorogare jurisdictionem in Judice non suo? Resp. quod non. Nam hoc fallit. 1. in causis feudalibus, quæ tractari debent coram Domino directo, ut constat ex c. 5. 6. & 7. h. 2. Fallit. 2. ut Cardin. Tuschus V. *Prorogatio, conclus: 927. n. 9. censet*, in criminalibus prorogationem non posse fieri, quando super crimine proceditur, non per viam accusationis, sed ex mero Officio Judicis per inquisitionem; quia aliàs quilibet Judex posset jurisdictionem suam in alium prorogare; Fallit. 3. in causa appellationis, cum gradatim fieri debeat ab inferiore immediatè ad Superiorem, ut constat ex ipsa definitione appellationis; Fallit 4. juxta nonnullos, quod in causis Ecclesiasticis, & Spiritualibus, quæ Sacramentales non sunt, Laici consentite non valeant in Judicem non suum, etiam Ecclesiasticum, sine consensu Diocesani; ita Hostiensis in Summa, n. 14. h. 1. V. & nunquid, ratione sumptâ ex rubrica 6. q. 3. c. 1. ubi dicitur, quod alterius Parochianum alteri judicare non liceat; sed inter Parochianos est etiam Laicus.

Alii autem distinguunt, & docent, Laicum sine consensu sui Diocesani non posse consentire in Judicem non suum etiam Ecclesiasticum in causis Spiritualibus, *Sacramentalibus* (puta cum agitur de conferendis Ordinibus, vel jurisdictione quoad Sacramentum penitentiae, &c.) secus in *non Sacramentalibus* (ut cum agitur de jure patronatus, decimis, &c.) cujus rationem desumunt ex generali regula, quæ traditur in c. *Significasti*, quæ in solis Clericis specialiter limitata reperitur; & ita tenent Innocent. in c. *de causis, de offic: deleg. Abbas in c. P. & G. eod. n. 15. & alii*; ad textum autem ex illo c. 1. *caus. 6. q. 3. respondent*, eum intelligi de causis *Sacramentalibus*; itaque hanc sententiam esse communem, & magis receptam testatur Barbosa in *dict. c. Significasti, n. 10.*

331.

Not. 6. Quod, quamvis ad prorogationem jurisdictionis requiratur consensus partium in talem Judicem, cujus jurisdictione prorogatur; & prorogatio impediatur, si procedant ex errore, quod credant se illi aliunde subjectas esse, ut diximus supr. 1. id tamen non procedere in casu, quo Judex ex errore putat sibi citra prorogationem aliunde jus competere in tales personas, causam, vel locum; ratio sumitur ex

L. 2. ff. *de jurisdic. ibi: proinde, si privatus consentiant, Prator autem ignorat consentire, & putat, suam jurisdictionem, an legi satisfactum sit; videndum est, & putat posse defendi, ejus esse jurisdictionem, inquit Ulpianus.* Ratio debet esse; quia illius consensus non est conditionatus, aut restrictus ad hoc: si habeat antecedentem jurisdictionem: sed absolute, undecumque eam habeat, vult judicare causam.

Not. 7. Si admittatur, Clericum, qui apud Judicem Laicum convenit Laicum, ab hoc coram eodem posse reconveniri (de quo V. dicta à n. 88.) non propterea jurisdictionem propriè prorogati à partibus; sed potius ex dispositione legis; possè que dici prorogationem *legalem*, quod statuto legis ea reconventio apud eundem Judicem facienda sit; qualiter quandoque in non subditum Judicis jurisdictione extenditur ratione delicti, contractus, &c.

332.

Not. 8. Jurisdictionem Judicis alieni prorogari non posse in quamlibet causam, ut constat ex dict. à n. 30. id, quod maxime procedit, ubi jurisdictione præexistens in Judice restricta est ad unam speciem causarum v. g. ad causas civiles, vel matrimoniales, aut feudales, &c. nam restrictio ad certam speciem causarum, videtur in eum finem fieri, ut respectu aliarum causarum perinde habeatur, ac si nullam jurisdictionem haberet, eò quod ad alias causas judicandas aliæ & aliæ qualitates in Judice requirantur, quas tamen in Judice pro tunc non videtur agnovisse, qui restrictam jurisdictionem mandavit, ideò que censetur noluisse dare jurisdictionem prorogabilem, ob incommoda, quæ inde sequi possent.

Not. 9. jurisdictionem Judicis alieni non posse prorogari ab his, qui non habent legitimam personam in judicio; sic Haunold. tom. 5. tr. 1. n. 68. secus cum consensu eorum, qui eis præstant; hinc Tutor & Curator in causa pupilli possunt prorogare jurisdictionem Judicis alieni ex *L. neque, 11. C. de Procurat. ibi: neque Tutores, neque Curatores, ex sua personâ, in rem pupilli, vel adolescentis procuratorem facere possunt, sed Actorem constituere debent*: ex hoc enim, quod Actorem constituere possunt in rem pupilli, communiter deducunt etiam alterum de jurisdictionis prorogatione in rem pupilli.

Not. 10. Quando L. 29. C. de pactis dicitur,

citur; omnes licentiam habere his, qua pro se introducta sunt, renuntiandi (ex quo Cuiacius infert: ergo id etiam possunt Clerici, consequenter & ipsi, dimisso privilegio fori, prorogare jurisdictionem Judicis Laici in Clericos) textum accipi de his, quæ introducta sunt in favorem privatorum; non autem status, Ordinis, aut Collegii; ex n. 3 16. at privilegium fori pro Clericis introductum est in favorem status Clericalis, ex c. *Significasti*, 18. h. t. de quo n. 3 16. jam cit.

333. Not. 11. verum esse, non tantum jus Canonicum, sed etiam Casareum esse jus publicum, & neutri posse derogari pactis privatorum, improbatis ab eo jure; at prorogare jurisdictionem in judicem non solum non est reprobatum jure Casareo; sed etiam Canonico, si à Clericis in Laicum, vel sine licentia Episcopi in Judicem Ecclesiasticum fiat; non autem, si à Laico in Laicum, ut diximus n. 3 16. ergo per hoc non derogatur juri publico; secus, per illud.

334. Not. 12. Controversum esse, an, postquam partes convenerunt in prorogatione jurisdictionis in alienum Judicem, possit alteruter *panitere* ante litem contestationem, & redire ad proprium Judicem; posse mutuo consensu certum esse censet Haunold. tom. 5. tit. 1. n. 8. 3. non autem post litem contestatam solo unius consensu, propter jus alteri quaesitum: ad quaestionem autem propositam, videtur dicendum affirmativè ex L. 18. ff. de *jurisdic.* ibi: *si convenerit, ut alius Prator, quam ejus jurisdictionis esset, jus diceret, & priusquam adiretur, mutata voluntas fuerit: procul dubio nemo compelleretur ejusmodi conventioni stare.* Et quamvis huic legi opponi possit regula, *quod semel placuit, amplius displicere non potest*, responderetur, regulam loqui de casu inter duos inducente obligationem, quæ pariat actionem, vel exceptionem; Legem autem 18. solum de conventionem, quæ declarat puram mentis destinationem, vel propositum de aliquo in futurum.

§. VII.

An quis priori Judici respondere teneatur mutato foro?

335. DE hoc agitur in c. *Proposisti*. 19. h. t. Cum enim Gregorio IX. pro-

positum fuisset; quod quidam Episcopi subditus, ad petitionem sui Adversarii ab Episcopo citatus ad causam intenderit judicium declinare allegando, quod coeperit esse alterius jurisdictionis, consequenter non amplius sit de Foro illius Judicis; atque adeo resolvi à Pontifice petisset, an legitimè citatus ante mutationem fori, teneatur coram Judice citante causam proseguere, non obstante privilegio, vel mutatione domicilii, seu fori superveniente? Respondit Pontifex: *Tua prudentia dubium esse non credimus; quod is in predicta causa jus revocandi forum non habet, quasi ab illo jam preventus*; id, quod etiam probat textus in L. *cum quadam* 19. ff. de *jurisd.* L. *ubi acceptum* 30. L. *si quis posteaquam*, ff. de *judic.* L. *Adiles*, 25. §. *item*, 8. ff. de *Edil. edict.* L. *tutor*, 28. L. *ult. ff. de excusat. tur.* L. 4. C. de *jurisd.* L. *ult. C. de veteran.* L. *ult. C. de in jus vocand.*

336. Pro expositione not. ut citatione perpetuetur, seu firmetur jurisdicatio citantis in citatum relatè ad causam, propter quam citatus est, antequam desineret esse de foro citantis, requiri duo; primò, quod citatio fiat de mandato Judicis, ut colligitur ex textu, ibi: *à te legitimè citatus*; sic Mynsinger. *Centurià* 6. *observ.* 10. n. 3. Deinde, quod fiat ad petitionem partis, ex eod. ibi: *ad petitionem cujusdam Adversarii sui*, & colligitur arg. c. *Significasti*, 18. h. t. *V. petitionem*; nisi Judex videret perire instantiam; tum enim ex Officio citare posset, juxta Marant. p. 6. *Specul.* à n. 115. aut cum procedit in causis publicis, c. *qualiter*, 23. de *accusat.*

Not. 2. Requiritur præterea, ut fiat à Judice competente; alias enim citatum non arctat, L. *Neminem*, 3. C. de *exhibend.* Reis, ibi: *neminem in judicio exhibendum precipimus, nisi de cujus exhibitione Judex (utique competens) pronuntiaverit*; & ideo regulariter citatio fit per Apparitorum speciale mandatum habentem, L. *properandum*, §. *etsi*, ff. de *judicis*, nisi fortè delinquens in flagitio deprehensus capiat; nam tunc lex ipsa licentiam concedit, Gail. l. 1. *observ.* 54. aut nisi ob causæ tenuitatem, aut aliam consuetudinem, sufficiat generale mandatum.

Not. 3. requirit quoque, citationem esse validam, seu legitimè factam, ut colligitur ex textu, ibi: *à te legitimè citatus*;